

# การศึกษาองค์ประกอบของการจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

## A study of the Environmental Management in School Components

วิจิตรา หล้าอามาตย์<sup>1</sup>,  
วันเพ็ญ นันทะศรี<sup>2</sup> และ อภิสิตี สมศรีสุข<sup>3</sup>  
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร<sup>1,2,3</sup>

Wijitra La-armat<sup>1</sup>,  
Wanphen Nanthasri<sup>2</sup> and Apisit Somsrisuk<sup>3</sup>  
Sakhon Nakhon Rajabhat University<sup>1,2,3</sup>  
Corresponding Author, Email: Wijitra.la66@snru.ac.th

\*\*\*\*\*

### บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบ โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 12 แหล่ง ขั้นตอนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมองค์ประกอบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสังเคราะห์เอกสาร และแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

การจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านกายภาพ 2) ด้านการบริหารจัดการ 3) ด้านวิชาการ 4) ด้านสังคมกลุ่มเพื่อน โดยทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

**คำสำคัญ:** การจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา; ด้านกายภาพ; ด้านบริหารจัดการ

---

\* ได้รับบทความ: 10 กรกฎาคม 2567; แก้ไขบทความ: 18 ธันวาคม 2567 ; ตอรับตีพิมพ์: 25 ธันวาคม 2567  
Received: 10 July 2024; Revised: 18 December 2024; Accepted: 25 December 2024

## Abstract

This research aims to study of the components of environmental management in Schools. The research process was divided into two steps: Step 1 Study of theoretical concepts and related 12 studies of documents research components of environmental management in Schools. Step 2 Evaluation of suitability of the environmental management in Schools components also involving five qualified individuals. Research tools include document synthesis forms, interview guides, and questionnaires with five-level Likert scale. Statistical analysis involves frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The research results found the environmental management in Schools consist of 4 components: 1) Physical, 2) Management, 3) Academic, and 4) Society of friend groups. The results confirm that all components are maximally appropriate.

**Keywords:** Environmental Management in Schools; Physical; Management

## บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาคนให้มีความรู้ ความสามารถ เพื่อเป็นทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันระบบการศึกษาได้มีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทันต่อความเจริญก้าวหน้า การจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ช่วยกระตุ้นและพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ หมวด 4 มาตรา 24 (5) ได้ระบุไว้ว่า การจัดการศึกษาจะต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ครูผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542, 2542)

การจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาที่ดีจะทำให้ผู้เรียนและบุคลากรในสถานศึกษาเกิดความรู้สึกพอใจภูมิใจอบอุ่นใจ สบายใจ รู้สึกในความเป็นเจ้าของ และอยากมาโรงเรียน สถานศึกษาที่มีบรรยากาศไม่ดีจะทำให้สมาชิกเกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายห่างเหิน เฉยเมย ว่าเหว และไม่อยากมาโรงเรียน (ธนศ ขำเกิด, 2563) ซึ่งสอดคล้องกับ ปกครอง ธาณัง (2565 : 16) ที่กล่าวว่าสภาพแวดล้อมในโรงเรียนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของทุกคนที่เป็นสมาชิกของสถานศึกษา

ถ้าหากสถานศึกษาสามารถดำเนินการได้ดีมีความเหมาะสมกับแต่ละท้องถิ่นก็จะเป็นการช่วยส่งเสริมให้สมาชิกเติบโตและพัฒนาไปในทิศทางที่ดี ที่พึงประสงค์ได้ สถานศึกษามีหน้าที่ที่จะต้องให้การศึกษแก่ผู้เรียน ผู้บริหารจึงต้องพยายามจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมทั้งหลายที่จะเอื้ออำนวยต่อการจัดการศึกษาแก่ผู้เรียน

จากการศึกษาของ พิเชษฐพงษ์ เบ้าทอง (2565 : 32) พบว่า สถานศึกษาประสบปัญหาและอุปสรรคหลายประการในการจัดสภาพแวดล้อม ได้แก่ ปัญหาด้านกายภาพ จำนวนอาคารเรียนห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ห้องพยาบาล โรงอาหารมีไม่เพียงพอ สภาพห้องเรียนยังไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอน ปัญหาด้านการบริหารจัดการ เนื่องจากงบประมาณที่ได้รับจัดสรรมีอย่างจำกัดจึงไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาเท่าที่ควร การบริหารงานด้านสิ่งแวดล้อมยังไม่เป็นระบบและบุคลากรในสถานศึกษาไม่ค่อยได้มีส่วนร่วม และยังขาดความร่วมมือร่วมใจในการจัดทำข้อมูลด้านการจัดสภาพแวดล้อมด้านวิชาการ ยังขาดการจัดบรรยากาศการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียนที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับ อภิบาล สุวรรณโคตร (2563 : 78) ได้สรุปปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาว่า สภาพสถานศึกษาที่เป็นโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาในบางแห่งยังไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ เนื่องจากได้รับการจัดสรรงบประมาณไม่เพียงพอต่อความต้องการของสถานศึกษา ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้สถานศึกษาต้องแบกรับภาระเหล่านี้ ทำให้การบริหารจัดการศึกษาไม่ดีเท่าที่ควร และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน การบริหารสภาพแวดล้อมของแต่ละสถานศึกษาย่อมมีความแตกต่างกัน แต่ก็มีจุดมุ่งหมายเดียวกันที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ จึงสมควรได้รับการปรับปรุงและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

ดังนั้น การจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษามีส่วนสำคัญต่อการจัดการศึกษา เพราะทำให้พฤติกรรมของผู้เรียนพัฒนาการเรียนรู้ ผู้วิจัยจึงได้สนใจศึกษาองค์ประกอบของการจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา เพื่อนำข้อมูลไปศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นของการจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา รวมถึงการหาแนวทางในการพัฒนาเพื่อให้การจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาดีขึ้นต่อไป

## วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาองค์ประกอบการจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

## วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเพื่อศึกษาองค์ประกอบการจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษามีขอบเขตครอบคลุมประเด็นต่อไปนี้

1. แหล่งข้อมูล การวิจัยเรื่องศึกษารองค้ประกอบการจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาซึ่งผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดของนักวิชาการและเอกสารที่เกี่ยวข้อง 12 แหล่ง ได้แก่ พัชรภรณ์ โปธิสัย (2558); นันทน์ภัส หัตถะปะนิตย์ (2558); ประวีณา โภควณิช (2559); พิมพ์วิทย์ ใจสุข (2560); พิรุณ เทพสุรินทร์ (2561); สุภาวดี ทองสำฤทธิ์ (2561); นิตยา แก่นพุด (2562); ภัทรสุดา ชมเชย (2563); กิ่งกนก กิณเรศ (2565); น้ำฝน พิทักษ์โรจนกุล (2565); นิชาภา เจริญรวย (2566); Astin (1985) โดยผู้วิจัยใช้เกณฑ์ร้อยละ 50 ขึ้นไป เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

2. กลุ่มเป้าหมาย เพื่อการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ เป็นการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน โดยมีคุณสมบัติ ดังนี้

2.1 อาจารย์ผู้สอน วุฒิการศึกษาปริญญาเอก ทางการบริหารการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน 10 ปี ขึ้นไป จำนวน 1 คน

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษา วุฒิการศึกษาปริญญาโทขึ้นไป วิชยฐานะชำนาญการพิเศษ และประสบการณ์ทำงานตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป จำนวน 2 คน

2.3 ครู วุฒิการศึกษาปริญญาโทขึ้นไป วิชยฐานะชำนาญการพิเศษ และประสบการณ์ทำงานตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป จำนวน 2 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสังเคราะห์เอกสาร ซึ่งเป็นตารางสังเคราะห์องค์ประกอบจากแนวคิดของนักวิชาการและนักวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจำนวน 12 แหล่ง เพื่อใช้ในการแจกแจงความถี่ ร้อยละ

3.2 แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามเพื่อประเมินความเหมาะสมองค์ประกอบของการจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยเสนอคำร้องต่อสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครทำหนังสือเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.2 ผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล และติดตามขอรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

4.3 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ จากนั้นนำแบบสอบถามไปตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ความเหมาะสมขององค์ประกอบการจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ ซึ่งประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ( $\bar{x}$ ) ส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) มีระดับผลการดำเนินงาน โดยยึดเกณฑ์การแปลความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 103) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายความว่า องค์ประกอบของการจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษามีความเหมาะสม มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายความว่า องค์ประกอบของการจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษามีความเหมาะสม มาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายความว่า องค์ประกอบของการจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษามีความเหมาะสม ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายความว่า องค์ประกอบของการจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษามีความเหมาะสม น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายความว่า องค์ประกอบของการจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษามีความเหมาะสม น้อยที่สุด

ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป ถือว่าเป็นองค์ประกอบที่มีความเหมาะสม

## ผลการวิจัย

ผลการศึกษาองค์ประกอบการจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา พบว่ามี 4 องค์ประกอบ ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบการจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

องค์ประกอบสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา	1. พัชรภรณ์ โพธิ์สัย (2558)	2. นันทน์ภัส หัตตะปะนิตย์ (2558)	3. ประวีณา โภควณิช (2559)	4. ทิมพัชญ์ ใจสุข (2560)	5. พิรุณ เทพสุรินทร์ (2561)	6. สุภาวดี ทองลำฤทธิ์ (2561)	7. นิตยา แก่นพุด (2562)	8. ภัทรสุดา ชมเชย (2563)	9. กิ่งนก กิณเรศ (2565)	10. น้าเนน พิทักษ์โรจนกุล (2565)	11. นิชาภา เจริญรวย (2566)	12. Astin (1985)	คำความดี	ร้อยตะ	องค์ประกอบที่คิดสรร
1. ด้านกายภาพ													12	100.00	✓
- ด้านกายภาพ						✓	✓	✓	✓		✓				
- สภาพแวดล้อมทางกายภาพ										✓					
- ด้านภูมิทัศน์		✓	✓												
- สภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่			✓	✓								✓			



- สภาพแวดล้อม ด้านการให้บริการ ผู้เรียน													√			
- สภาพแวดล้อม ด้านการจัดการ ศึกษาเพื่อสนอง ความมุ่งหวังของ ผู้เรียน		√		√									√			
- ด้านการจัดการ ศึกษาเพื่อสนอง ความมุ่งหวัง ของผู้เรียน					√											
<b>4.ด้านสังคม กลุ่มเพื่อน</b>														7	58.33	√
- ด้านสังคม กลุ่มเพื่อน	√				√											
- สภาพแวดล้อม ด้านสังคมกลุ่มเพื่อน		√		√									√			
- ด้านปฏิสัมพันธ์ ของบุคคล									√							
- ด้านการปฏิสัมพันธ์ ของบุคคล			√													
<b>5. ด้านการให้บริการ ผู้เรียน</b>														3	25.00	
- ด้านการให้บริการ ผู้เรียน	√				√											
- สภาพแวดล้อมด้าน การให้บริการผู้เรียน		√														
<b>6. ด้านความปลอดภัย</b>			√											1	8.33	
<b>รวม</b>	6	6	6	5	6	3	3	3	4	3	3	6	-	-	-	-

จากตาราง 1 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบการจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา พบว่า การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์พิจารณาจากองค์ประกอบที่มีความถี่สูง คือ ร้อยละ 50 ขึ้นไป ได้องค์ประกอบของการจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษามี 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ด้านกายภาพ 2) ด้านการบริหารจัดการ 3) ด้านวิชาการ และ 4) ด้านสังคมกลุ่มเพื่อน

ตาราง 2 องค์ประกอบการจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

องค์ประกอบการจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความเหมาะสมขององค์ประกอบ
1. ด้านกายภาพ	4.80	0.45	มากที่สุด
2. ด้านบริหารจัดการ	5.00	0.00	มากที่สุด
3. ด้านวิชาการ	5.00	0.00	มากที่สุด
4. ด้านสังคมกลุ่มเพื่อน	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม	4.95	0.11	มากที่สุด

จากตาราง 2 ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ทุกองค์ประกอบ และเมื่อพิจารณารายองค์ประกอบพบว่า ระดับความเหมาะสม มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 5.00 ได้แก่ ด้านบริหารจัดการ ด้านวิชาการ ด้านสังคมกลุ่มเพื่อน และ ด้านกายภาพมีค่าเฉลี่ย 4.80 ซึ่งมีระดับความเหมาะสมขององค์ประกอบ มากที่สุด

### อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาขององค์ประกอบการจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาในครั้งนี้ พบว่า การจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษามี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านกายภาพ 2) ด้านการบริหารจัดการ 3) ด้านวิชาการ 4) ด้านสังคมกลุ่มเพื่อน ซึ่งได้จากการสังเคราะห์เอกสาร จำนวน 12 แหล่ง โดยทุกองค์ประกอบ มีค่าความถี่ร้อยละ 50 ขึ้นไป และผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบทุกองค์ประกอบพบว่า มีค่าเฉลี่ยมากกว่า 3.51 ซึ่งมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{x} = 4.95$ ) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของ กิ่งกนก กิณเรศ (2565 : 129) กล่าวว่า องค์ประกอบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษามี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านกายภาพ 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการบริหารจัดการ และ 4) ด้านปฏิสัมพันธ์ของบุคคล

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ( $\bar{x} = 5.00$ ) คือ ด้านบริหารจัดการ ด้านวิชาการ ด้านสังคมกลุ่มเพื่อน รองลงมา ( $\bar{x} = 4.80$ ) คือ ด้านกายภาพ ทั้งนี้เนื่องจาก การบริหารจัดการ สนับสนุนให้บุคลากรมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์ในการทำงาน มอบหมายงานอย่างเป็นระบบตรงความรู้ และความสามารถของบุคลากร มีวิธีการแก้ปัญหาด้านการจัดการสภาพแวดล้อมอย่างเป็นระบบ ติดตามตรวจสอบ ปรับปรุง พัฒนา สภาพแวดล้อมในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดของ นิชาภา เจริญรวย (2566 : 26) ว่าสถานศึกษามีระบบการบริหารจัดการภายในประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ความสามารถ มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์ มีการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ มีโครงสร้าง

การบริหารงานชัดเจน ส่งเสริม การทำงานร่วมกันแบบมีส่วนร่วม มีการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบและ ประเมินผลการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีระบบข้อมูลสารสนเทศในการบริหารงานในสถานศึกษา มีการ จัดงบประมาณสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ ในองค์ประกอบ การจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาด้านวิชาการ เป็นการจัดทำวิเคราะห์หลักสูตรที่เป็นมาตรฐาน สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และท้องถิ่น จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้มีบรรยากาศที่คึกคักมีชีวิตชีวา ปรับสภาพแวดล้อม ในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองเป็นไปตามศักยภาพ สามารถแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง จากประสบการณ์จริง แหล่งเรียนรู้และสื่อที่หลากหลาย พร้อมทั้งส่งเสริมให้ครูทิวาวิจัยในชั้นเรียน เพื่อแก้ไขปัญหาของผู้เรียน และมีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง สอดคล้องกับ สุภาวดี ทองสำฤทธิ์ (2561 : 46) ให้แนวคิด ว่าการจัดการสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาใช้เป็นแหล่งเรียนรู้และเอื้อต่อการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง สถานศึกษามีหลักสูตรที่เป็นมาตรฐานสอดคล้องกับ ความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครองชุมชน และสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้น นักเรียนเป็นสำคัญ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ปลูกฝังคุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ จัดกิจกรรมทางวิชาการให้นักเรียนได้แสดงออกอย่างสม่ำเสมอ มีแหล่งเรียนรู้ที่นักเรียนได้เรียนรู้และสืบค้น ข้อมูลด้วยตนเอง มีสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย เหมาะสมและมีจำนวนเพียงพอ มีสื่อเทคโนโลยี ที่ทันสมัยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผลิตสื่อการเรียนการสอน นักเรียนมีส่วนร่วมจัดบรรยากาศในการเรียนรู้ ครูผู้สอนจัดบรรยากาศในชั้นเรียนที่อบอุ่นเป็นกันเองกับ นักเรียน มีแฟ้มข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล มีการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง ส่วนองค์ประกอบ ด้านสังคมกลุ่มเพื่อน คือ ความสัมพันธ์ของครูกับครู นักเรียนกับนักเรียน ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ การปรับตัว และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม บุคลิกภาพ ทักษะคติ และความเป็นอยู่ ซึ่งเปรียบเสมือนสังคม กลุ่มย่อยสังคมหนึ่งในสถานศึกษา บุคคลในสถานศึกษาให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกัน รัสึกอบอุ่นและ สนุกสนานเมื่อได้รวมกลุ่มและมีส่วนร่วมกันในการเรียนและทำงาน มีความรักความสามัคคี มีความไว้วางใจ ในการปรึกษาปัญหาหารือร่วมกับกลุ่มเพื่อน รับประทานอาหารแสดงความเห็นของเพื่อน และการพักผ่อนระหว่าง กลุ่มเพื่อน สามารถทำงานร่วมกันกับเพื่อนได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับแนวคิดของ ชลธิชา ร่มโพธิ์รี (2561 : 63) ให้แนวคิดของสภาพแวดล้อมด้านสังคมกลุ่มเพื่อนไว้ว่า สภาพแวดล้อมด้านสังคมกลุ่มเพื่อน เป็นลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนด้วยกัน การปรับตัวการดำรงชีวิตในโรงเรียน การแสดงออก อย่างสร้างสรรค์ ความร่วมมือในกลุ่มเพื่อนกิจกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการกลุ่มที่จัดขึ้นในสถาบัน ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านผลการเรียน ด้านพฤติกรรม ตลอดจนบุคลิกภาพส่วนตัวของนักเรียน และองค์ประกอบที่มีความสำคัญลำดับสุดท้าย คือ ด้านกายภาพ

ซึ่งเป็นสิ่งแรกที่สามารถมองเห็นได้ในสถานศึกษา มีพื้นที่บริเวณที่ตั้งเหมาะสม จัดแผนผังแสดงจุดอาคารต่าง ๆ อย่างชัดเจน จัดสถานที่บริเวณสถานศึกษาให้สะอาด รมรื่น สวยงาม ด้วยต้นไม้ ดอกไม้ สวนหย่อม มีอาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องเรียน ห้องประชุม ห้องน้ำ โรงอาหาร ห้องปฏิบัติการ ห้องพักครู ห้องสมุดที่สะอาด เพียงพอ และเหมาะสมกับลักษณะการใช้งาน มีโต๊ะ เก้าอี้ สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ทันสมัยเพียงพอและอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และสามารถใช้งานได้อย่างปลอดภัย สอดคล้องกับแนวคิดของแจ่มจันทร์ บัวจันทร์ (2559 : 28) ที่กล่าวว่า สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ด้านกายภาพ มีบริเวณที่ตั้งเหมาะสม การคมนาคมไปมาสะดวก น้ำดื่ม น้ำใช้สะอาด สวนหย่อมไว้พักผ่อน ลานกิจกรรม มีทางเดินระหว่างอาคารเรียน อาคารเรียนและอาคารประกอบเหมาะสมกับลักษณะการใช้งาน ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ มีการบำรุงรักษาอาคารสถานที่ครู นักเรียนมีส่วนร่วมในการดูแล รักษาความสะอาดห้องเรียน ห้องปฏิบัติมีขจัดมูลฝอยที่ดีและถูกสุขลักษณะ โรงอาหารสะอาดถูกสุขลักษณะ มีโต๊ะ เก้าอี้ และอุปกรณ์ในห้องสะอาดและเพียงพอ ห้องน้ำ ห้องส้วม สะอาด ถูกสุขลักษณะและเพียงพอ

## ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ผลจากการศึกษาคำประกอบการจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษามี 4 องค์ประกอบ ดังนั้นผู้บริหารควรมีการนำองค์ประกอบข้างต้น ไปเป็นแนวทางในการส่งเสริม พัฒนา ในการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

2. ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าองค์ประกอบการจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาทุกองค์ประกอบ เป็นประโยชน์ในการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปกำหนดนโยบายของสถานศึกษา ส่งเสริมพัฒนาในการจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

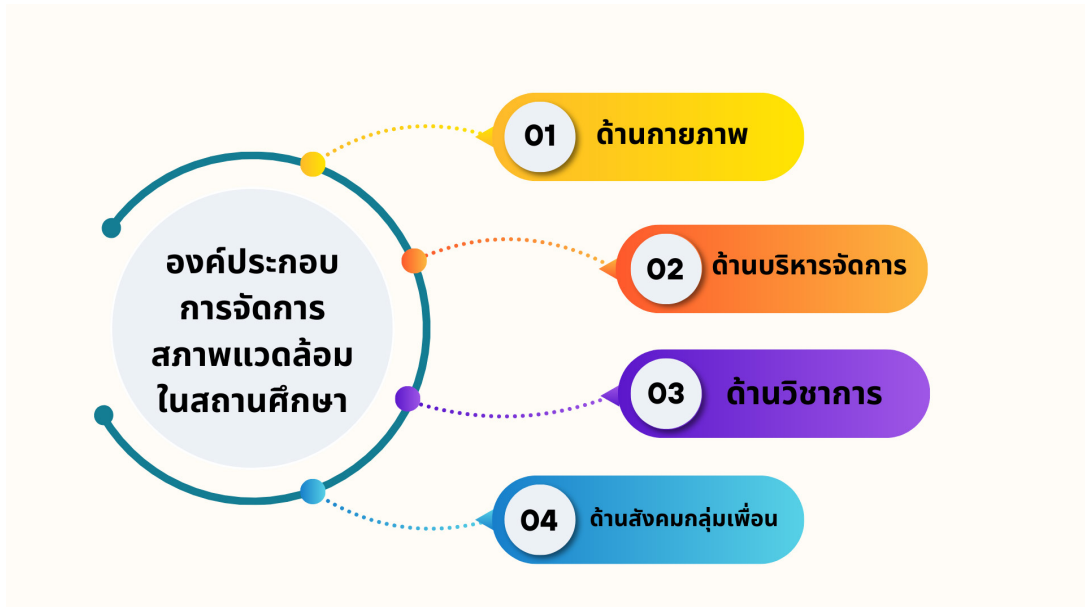
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำองค์ประกอบข้อมูลที่ได้ ไปศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นของการจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเพื่อนำไปสู่การวางแผนบริหารการศึกษา

2. ควรหาแนวทางในการพัฒนาการจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา เพื่อกำหนดนโยบายหรือจัดอบรมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

## องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่จากการศึกษาองค์ประกอบของการจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษามี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านการบริหารจัดการ ด้านวิชาการ ด้านสังคมกลุ่มเพื่อน



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

## เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. สืบค้นเมื่อ 29 มิถุนายน 2567, จาก <https://www.moe.go.th>.

กิ่งกนก กิณเรศ. (2565). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษาสกลนคร. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ธเนศ ขำเกิด. (2563). การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดลอมที่ดีในโรงเรียน. สืบค้นเมื่อ 29 มิถุนายน 2567, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/23950>.

นันท์นภัส หัตถะปะนิตย์. (2558). ความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมของโรงเรียนเทศบาลอินทปัญญา วัดใหญ่อินทาราม สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

- น้ำฝน พิทักษ์โรจนกุล. (2565). ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ส่งผลต่อการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 7(2), 1371-1386.
- นิชาภา เจริญรวย. (2566). การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี-ระยอง. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- นิตยา แก่นพุด. (2562). การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษของโรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปกครอง ธานัง. (2565). ผลการประเมินโครงการการพัฒนาสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน โรงเรียนบ้านโนนสะอาด. *วารสารชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพครู*, (2)1, 15-32.
- ประวีณา โภควณิช. (2559). แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาเรียนรวมระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- พัชราภรณ์ โพธิ์สัย. (2558). สภาพแวดล้อมทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านนาค่านาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พิเชษฐพงษ์ เบ้าทอง. (2565). การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนในเขตพื้นที่ตำบลหลักสามอำเภอบ้านแพ้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. *วารสารศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต*, 2(1), 30-38.
- พิมพ์วิริย์ ใจสุข. (2560). การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนจุฬารัตนราช วิทยาลัยชลบุรี. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พิรุณ เทพสุรินทร์. (2561). สภาพแวดล้อมทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนวัดศรีเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

- ภัทรสุตา ชมเชย. (2563). ปัจจัยการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู กลุ่มกรุงเทพเหนือ สังกัดกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- สุภาวดี ทองสำฤทธิ์. (2561). การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1. (การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต). สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- อภิบาล สุวรรณโคตร. (2563). การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2. *วารสารมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี*, 7(7), 74-86.
- Astin, A. W. (1985). *Achieving educational excellence*. San Francisco, CA: Jossey-Bess.
- Kaufman, R., Rojas, A.M., and Mayer, H. (1981). *Needs Assessment A user's guide*: Englewood Cliffs, New Jersey 07632.